

ภาพทั่วไปของการศึกษาในประเทศไทย

รายจ่ายของรัฐบาลเพื่อจัดการศึกษา

ขนาดของงบประมาณการศึกษา

ด้วยเหตุที่การศึกษาและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญควบคู่กันไป รัฐบาลของประเทศจึงตระหนักดีถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาให้ประชาชน ด้วยการจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อการนี้ โดยหวังว่าจะช่วยให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีคุณภาพสูงขึ้น และเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป ดังตารางที่ 2.1 เป็นการแสดงตัวเลขงบประมาณการศึกษาเมื่อเทียบกับ GDP และเมื่อเทียบกับงบประมาณทั้งประเทศ ระหว่างปี 2525 - 2537 แม้ว่ารายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลจะมียอดรวมเพิ่มขึ้นทุกปี แต่เมื่อนำมาคำนวณเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และงบประมาณรายจ่ายรวมทั้งประเทศของรัฐบาล จะเห็นได้ว่า

ก. อัตราส่วนระหว่างงบประมาณการศึกษาของรัฐบาลต่อรายได้ประชาชาติมีค่าไม่แน่นอน และขึ้น ๆ ลง ๆ อัตราส่วนดังกล่าวนี้อยู่ระหว่างช่วงร้อยละ 2.6 ถึงร้อยละ 4.0

ข. อัตราส่วนระหว่างงบประมาณการศึกษากับงบประมาณประเทศของรัฐบาลมีค่าไม่แน่นอน และขึ้น ๆ ลง ๆ อัตราส่วนดังกล่าวนี้อยู่ระหว่างช่วงร้อยละ 16.7 ถึงร้อยละ 21.0

โดยเฉลี่ยระหว่างปี 2525 - 2537 งบประมาณการศึกษามีมูลค่าประมาณร้อยละ 19.1 ของงบประมาณแผ่นดิน ปี 2532 เป็นปีที่งบประมาณการศึกษามีสัดส่วนต่ำที่สุดในช่วงระยะเวลาดังกล่าว กล่าวคือ มีงบประมาณรายจ่ายเพื่อการศึกษาเพียงร้อยละ 16.7 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมด ส่วนปีที่รายจ่ายด้านการศึกษา มีสัดส่วนสูงสุดในช่วงระยะเวลาเดียวกันก็คือ ปี 2526 ซึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณถึงร้อยละ 21.0 ของงบประมาณแผ่นดิน (คอลัมน์ที่ 5 ของ

ตารางที่ 2.1

สัดส่วนงบประมาณการศึกษาต่อ GDP และต่องบประมาณประเทศ ปี 2525 - 2537

ปี	ผลิตภัณฑ์ในประเทศ (GDP) (ล้านบาท)	งบประมาณประเทศ (ล้านบาท)	งบประมาณการศึกษา (ล้านบาท)	งบประมาณการศึกษาต่อ GDP (%)	งบประมาณการศึกษาต่องบประมาณประเทศ (%)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2525	841,569.0	161,000.0	32,630.3	3.9	20.3
2526	920,989.0	177,000.0	37,212.5	4.0	21.0
2527	988,070.0	192,000.0	38,794.6	3.9	20.2
2528	1,056,496.0	209,000.0	40,290.8	3.8	19.3
2529	1,133,397.0	211,650.0	39,978.4	3.5	18.9
2530	1,299,913.0	227,500.0	41,214.2	3.2	18.1
2531	1,559,804.0	243,500.0	43,840.3	2.8	18.0
2532	1,856,992.0	285,500.0	47,550.7	2.6	16.7
2533	2,191,094.0	335,000.0	59,572.9	2.7	17.8
2534	2,519,618.0	387,500.0	73,979.9	2.9	19.1
2535	2,833,277.0	460,400.0	86,365.5	3.0	18.8
2536	3,161,374.0	560,000.0	109,869.7	3.5	19.6
2537	3,550,000.0	625,000.0	124,541.0	3.5	19.9

หมายเหตุ คอลัมน์ที่ (1) ปี 2536 - 2537 เป็นตัวเลขประมาณการ

- ที่มา : 1) สำนักงานงบประมาณ , สำนักนายกรัฐมนตรี. งบประมาณโดยสังเขป. ประจำปีงบประมาณ 2525 - 2537.
- 2) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , สำนักนายกรัฐมนตรี. รายได้ประชาชาติของประเทศไทย. ปี 2525 - 2537.

ตารางที่ 2.1) เมื่อพิจารณางบประมาณการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์ในประเทศ ตามราคาปัจจุบัน งบประมาณการศึกษาโดยเฉลี่ยมีมูลค่าร้อยละ 3.3 ของ GDP ระหว่างปี 2525 - 2537 (คอลัมน์ที่ 4 ของตารางที่ 2.1) อย่างไรก็ตาม เป็นที่คาดหมายกันว่า หากประเทศมีความจำเร่งรีบเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้น อัตราส่วนดังกล่าวนี้จะมีค่าสูงขึ้น

เมื่อคำนวณรายจ่ายรัฐบาลด้านการศึกษา ทั่วเฉลี่ยตามช่วงเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะได้เห็นแนวโน้มบางประการเกี่ยวกับการใช้จ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาล ซึ่งปรากฏในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2

งบประมาณด้านการศึกษา เทียบกับรายได้ประชาชาติ และเทียบกับงบประมาณประเทศ

หน่วย : ร้อยละ

ปี	งบประมาณการศึกษาเทียบกับ งบประมาณประเทศ	งบประมาณการศึกษาเทียบกับ รายได้ประชาชาติ
2525 - 2529	19.9	3.8
2530 - 2534	17.9	2.8
2535 - 2537 [*]	19.4	3.3

หมายเหตุ * เป็นช่วง 3 ปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7

ที่มา : ตารางที่ 2.1

ก. ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ห้า (2525 - 2529) รัฐบาลได้ให้ความสำคัญแก่บริการการศึกษามากที่สุด ดังจะเห็นได้ว่าสัดส่วนของงบประมาณรายจ่ายรัฐบาล ที่จัดสรรเพื่อจัดการศึกษาในช่วงของแผนพัฒนา ๕ ฉบับที่ห้า มีค่าเท่ากับร้อยละ 19.9 เหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะแผนพัฒนา ๕ ฉบับที่ห้า ได้ส่งเสริมการศึกษาในทุกลักษณะงานทั้ง

ในระบบและนอกระบบโรงเรียน ให้มีปริมาณและสัดส่วนสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเน้นให้ความสำคัญด้านประถมศึกษาให้สามารถคลุมนักเรียนขยายการศึกษามัธยมต้นในชนบทที่ห่างไกล ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกลักษณะงาน มุ่งกระจายสถานศึกษา ให้ถึงในพื้นที่และกลุ่มประชากรที่เหมาะสม รวมทั้งการสร้าง ความเท่าเทียมกันด้านการรับบริการและโอกาสในการศึกษา การปรับปรุงเนื้อหาและหลักสูตรการศึกษา ส่วนในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่หก และฉบับที่เจ็ด จะมีค่าลดลงบ้าง เนื่องจากเป็นช่วงของการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลจึงได้จัดสรรเงินงบประมาณส่วนใหญ่เพื่อลงทุนทางด้านเศรษฐกิจ แต่ก็นับว่ายังอยู่ในสัดส่วนที่สูงใกล้เคียงกัน นอกจากนี้พบว่าในช่วง 3 ปีแรกของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่เจ็ด (2535 - 2537) สัดส่วนงบประมาณการศึกษาเทียบกับงบประมาณประเทศ อยู่ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากมีนโยบายในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจากเดิมระดับประถมศึกษา เป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ข. เมื่อพิจารณางบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาเทียบกับรายได้ประชาชาติ พบว่า อัตราส่วนดังกล่าวนี้มีค่าสูงสุดในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ห้า (ร้อยละ 3.8) แต่ในช่วงของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่หก และฉบับที่เจ็ด กลับมีค่าลดลง (เหลือร้อยละ 2.8 และ 3.3) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการ คือในประการแรก งบประมาณรายจ่ายทั้งประเทศของรัฐบาล เมื่อเทียบกับรายได้ประชาชาติ มีแนวโน้มลดลงในช่วงเวลาของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่หกและเจ็ด* ซึ่งพลอยทำให้สัดส่วนของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาในรายได้ประชาชาติลดลงด้วย และในประการที่สอง งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นในอัตราที่เร็วกว่าอัตราเงินเฟ้อ

---

* ในระหว่างช่วงเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ห้า (พ.ศ.2525-2529) งบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลมีมูลค่าประมาณร้อยละ 19.25 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อัตราส่วนดังกล่าวนี้ลดลงเหลือร้อยละ 15.83 และ 17.19 ในช่วงเวลาของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่หก และในระหว่างสามปีแรกของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่เจ็ด

รายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลกับปัจจัยด้านประชากร

ถ้าหากคำนึงถึงการเพิ่มขึ้นของประชากร ย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าหากประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และการใช้จ่ายของรัฐบาลในการจัดการศึกษายังคงเป็นไปตามแนวโน้มเดิม การศึกษาย่อมไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ดังนั้น อาจคำนวณรายจ่ายรัฐบาลด้านการศึกษาต่อประชากรหนึ่งคน โดยการหารตัวเลขงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาล ด้วยตัวเลขจำนวนประชากร ผลที่ได้ปรากฏในคอลัมน์ที่ 4 ของตารางที่ 2.3 จะเห็นได้ว่า รายจ่ายรัฐบาลด้านการศึกษาต่อหัวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอดในช่วงปี 2525 - 2537 (ยกเว้นปี 2529) ดังจะเห็นได้ว่าในปี 2525 รัฐบาลใช้จ่ายเงินด้านการศึกษาสำหรับประชาชนคนละ 669.90 บาท เพิ่มขึ้นเป็น 771.41 บาท ในปี 2530 และ 2,096.79 บาท ในปี 2537 เมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าบริการการศึกษาที่รัฐบาลจัดสรรนี้ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน จึงควรพิจารณาการใช้จ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลต่อประชากรในวัยเรียนหนึ่งคน โดยการหารตัวเลขงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลด้วยตัวเลขจำนวนประชากรในวัยเรียน ซึ่งจำนวนประชากรในวัยเรียนนั้นจะคำนวณจากประชากรที่มีอายุระหว่าง 5 - 24 ปี รายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลต่อประชากรในวัยเรียนหนึ่งคน มีค่าเท่ากับ 1,422.42 บาท ในปี 2525 เพิ่มขึ้นเป็น 1,700.96 บาท ในปี 2530 และ 5,095.79 บาท ในปี 2537 (คอลัมน์ที่ 5 ของตารางที่ 2.3) ตัวเลขดังกล่าวนี้ได้สูงขึ้นตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า รายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาล ได้เพิ่มขึ้นในอัตราเร็วกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรทั้งประเทศ และเร็วกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรในวัยเรียน เพราะรัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญด้านการศึกษาของประชากรในประเทศเป็นอย่างมาก

ตัวเลขรายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลต่อหัวก็ดี และต่อประชากรในวัยเรียนหนึ่งคนก็ดี ดังที่ปรากฏในตารางที่ 2.3 นั้น เป็นตัวเลขตามราคาปัจจุบัน หากคำนึงถึงอัตราเงินเฟ้อที่เกิดขึ้น อาจคำนวณตัวเลขรายจ่ายต่อหัวตามราคาคงที่ โดยให้ระดับราคาในปีงบประมาณ 2529 = 100 ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 2.4 ดัชนีราคาที่ใช้ปรับนั้นเป็นดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทย โดยเลือกเอาเฉพาะรายการ "การบันเทิง การอ่านและการศึกษา" แม้จะมีใช้ดัชนีที่สมบูรณ์ที่จะนำมาใช้ปรับ เนื่องจากรายจ่ายในด้านการศึกษาของรัฐบาลมีทั้งรายจ่ายในการบริโภค และรายจ่ายในการลงทุน แต่ก็ไม่สามารถหาวิธีการถ่วงน้ำหนักที่ถูกต้องสมบูรณ์ได้ ผลการคำนวณตาม

ตารางที่ 2.3

รายจ่ายด้านการศึกษาของรัฐบาลต่อหัว และต่อประชากรในวัยเรียนหนึ่งคน ปี 2525 - 2537

ปี	งบประมาณ การศึกษา (ล้านบาท)	ประชากร ทั้งประเทศ (ล้านคน)	ประชากร ในวัยเรียน (ล้านคน)	รายจ่ายด้านการศึกษาต่อหัว (บาท)	รายจ่ายด้านการศึกษาต่อประชากร ในวัยเรียนหนึ่งคน (บาท)
2525	32,630.3	48.709	22.94	669.90	1,422.42
2526	37,212.5	49.680	23.25	749.04	1,600.54
2527	38,794.6	50.637	23.53	766.13	1,648.73
2528	40,290.8	51.580	23.79	781.13	1,693.60
2529	39,978.4	52.511	24.03	761.33	1,663.69
2530	41,214.2	53.427	24.23	771.41	1,700.96
2531	43,840.3	54.326	24.39	806.99	1,797.47
2532	47,550.7	55.214	24.51	861.21	1,940.05
2533	59,572.9	56.082	24.59	1,062.25	2,422.65
2534	73,979.9	56.923	24.57	1,299.65	3,010.98
2535	86,365.5	57.760	24.54	1,495.25	3,519.38
2536	109,869.7	58.584	24.50	1,875.42	4,484.48
2537	124,541.0	59.396	24.44	2,096.79	5,095.79

- ที่มา : 1) สำนักงบประมาณ , สำนักนายกรัฐมนตรี. งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ 2525 - 2537.
- 2) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์. การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย 2523 - 2558. มิถุนายน , 2534.

ตารางที่ 2.4

รายจ่ายด้านการศึกษารัฐบาลต่อหัว และต่อประชากรในวัยเรียนหนึ่งคน ตามราคาคงที่

(ปีงบประมาณ 2529 = 100)

ปี 2525 - 2536

หน่วย : บาท

ปี	รายจ่ายด้านการ ศึกษาต่อหัว (ราคาปัจจุบัน)	รายจ่ายด้านการ ศึกษาต่อประชากร ในวัยเรียนหนึ่งคน (ราคาปัจจุบัน)	ดัชนีราคา ผู้บริโภค (2529= 100)	รายจ่ายด้านการ ศึกษาต่อหัว (ราคาคงที่)	รายจ่ายด้านการ ศึกษาต่อประชากร ในวัยเรียนหนึ่งคน (ราคาคงที่)
2525	669.90	1,422.42	93.8	714.18	1,516.44
2526	749.04	1,600.54	95.8	781.88	1,670.71
2527	766.13	1,648.73	97.1	789.01	1,697.97
2528	781.13	1,693.60	99.2	787.43	1,707.26
2529	761.33	1,663.69	100.0	761.33	1,663.69
2530	771.41	1,700.96	101.2	762.26	1,680.79
2531	806.99	1,797.47	107.4	751.39	1,673.62
2532	861.21	1,940.05	112.7	764.16	1,721.43
2533	1,062.25	2,422.65	117.8	901.74	2,056.58
2534	1,299.65	3,010.98	123.8	1,049.80	2,432.13
2535	1,495.25	3,519.38	133.5	1,120.04	2,636.24
2536	1,875.42	4,484.48	141.6	1,324.45	3,167.01

ที่มา : 1) ตารางที่ 2.3

2) ดัชนีราคาผู้บริโภคประเทศไทยได้จากธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 2.4 นั้น ชี้ให้เห็นว่าในปีที่อัตราเงินเฟ้อค่อนข้างสูง อาทิเช่น ในปี 2529 และ 2531 รายจ่ายด้านการศึกษารัฐบาลต่อหัวตามราคาคงที่ ไม่ว่าจะเป็นตัวเลขตัวเฉลี่ยของประชากรทั้งประเทศ หรือตัวเลขตัวเฉลี่ยของประชากรในวัยเรียน จะมีแนวโน้มลดลง แม้ว่าระดับรายจ่ายของรัฐบาลจะไม่มีผลต่อคุณภาพของบริการการศึกษามากนัก (นิโคลัส เป็นเน็ดต์, 2517 อ้างถึงใน รังสรรค์ ณะพรพันธุ์, 2519 : 142) แต่การที่รายจ่ายด้านการศึกษารัฐบาลตามราคาคงที่มีแนวโน้มลดลงแม้จะไม่มากนักก็ตาม ย่อมมีผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพของบริการการศึกษาไม่มากนักด้วย ดังนั้น การลดอัตราค่าเล่าเรียนของประชากร และการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ จะสามารถเกื้อหนุนให้ความเป็นไปได้ที่บริการการศึกษา จะแพร่หลายมากขึ้นและมีคุณภาพดียิ่งขึ้นมากขึ้น (เทียนฉาย กิระนันท์, 2517 อ้างถึงใน รังสรรค์ ณะพรพันธุ์, 2519 : 142)

การจัดสรรทรัพยากรด้านการศึกษารัฐบาล

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเงินงบประมาณซึ่งเป็นทรัพยากรของประเทศมีอยู่ในปริมาณจำกัด รัฐจึงต้องทำการจัดสรรทรัพยากรดังกล่าวตามความเหมาะสม และตามความจำเป็นแก่งานด้านต่าง ๆ ของประเทศ โดยไม่อาจมุ่งเฉพาะที่การจัดการศึกษาเพียงอย่างเดียว การจัดสรรทรัพยากรให้เพิ่มขึ้นในด้านหนึ่ง ย่อมนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรที่ลดลงในอีกด้านหนึ่ง ฉะนั้น เพื่อให้เห็นภาพการกระจายทรัพยากรให้ชัดเจนขึ้น จึงสมควรพิจารณาในรายละเอียดการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงาน และลักษณะเศรษฐกิจ ดังตารางที่ 2.5

จากงบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ ระหว่างปี 2528 - 2537 เห็นได้ว่างบประมาณรายจ่ายด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การป้องกันประเทศ และการชำระหนี้เงินกู้ เป็นลักษณะงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรวมกันแล้วอยู่ในสัดส่วนที่สูงเกินกว่าร้อยละ 50 ของงบประมาณรายจ่ายรวมมาโดยตลอด แต่งบประมาณรายจ่ายในการชำระหนี้เงินกู้ในปีหลัง ๆ ได้ลดความสำคัญลงเป็นอย่างมากเมื่อเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา ขณะที่งบประมาณรายจ่ายด้านสาธารณูปการ สาธารณสุข ได้เพิ่มความสำคัญมากขึ้น เห็นได้จาก ในปี 2537

ตารางที่ 2.5

งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ

ปี 2528 - 2537

หน่วย : ล้านบาท

ลักษณะงาน	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534
ด้านการศึกษา	40,290.8 (18.9)	39,978.4 (15.6)	41,214.2 (18.1)	43,840.3 (18.0)	47,550.7 (16.7)	59,572.9 (17.8)	73,979.9 (19.1)
ด้านป้องกัน ประเทศ	41,421.6 (19.5)	41,257.3 (18.9)	41,067.4 (18.0)	42,965.5 (17.6)	46,307.1 (16.2)	54,762.1 (16.3)	63,077.6 (16.3)
ด้านเศรษฐกิจ	35,029.4 (16.4)	34,087.7 (15.6)	35,595.3 (15.6)	38,466.0 (15.8)	47,039.8 (16.5)	70,203.8 (21.0)	85,686.4 (22.1)
ด้านทรัพย์สิน เงินกู้	44,400.0 (20.8)	50,719.3 (23.3)	56,150.0 (24.7)	59,746.7 (24.5)	66,563.7 (23.3)	69,574.2 (20.8)	58,592.5 (15.1)
ด้านสาธารณูป โภค	13,538.9 (6.4)	13,494.9 (6.2)	13,941.0 (6.1)	15,953.2 (6.6)	18,488.7 (6.5)	24,065.2 (7.2)	31,075.2 (8.0)
ด้านสาธารณสุข	9,912.3 (4.6)	10,297.1 (4.7)	10,527.5 (4.6)	11,198.9 (4.6)	12,421.9 (4.4)	16,581.8 (4.9)	21,034.2 (5.4)
ด้านรักษาความ สงบภายใน	11,006.2 (5.2)	10,828.8 (5.0)	10,917.6 (4.8)	11,687.1 (4.8)	12,598.5 (4.4)	14,882.4 (4.4)	19,338.4 (5.0)
ด้านการบริหาร ทั่วไป	5,978.5 (2.8)	5,823.0 (2.7)	6,105.4 (2.7)	6,700.9 (2.8)	8,528.7 (3.0)	11,653.4 (3.5)	14,737.2 (3.8)
ด้านอื่น ๆ	11,422.3 (5.4)	11,513.5 (5.3)	11,981.6 (5.3)	12,941.4 (5.3)	26,000.9 (9.1)	13,704.2 (4.1)	19,978.6 (5.2)
รวม	213,000.0 (100.0)	218,000.0 (100.0)	227,500.0 (100.0)	243,500.0 (100.0)	285,500.0 (100.0)	335,000.0 (100.0)	387,500.0 (100.0)

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

ลักษณะงาน	2535	2536	2537	การเปลี่ยนแปลงของการจัดสรร งบรายจ่ายระหว่างปี 2536 และ 2537 (%)	การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วน ในงบรายจ่ายระหว่างปี 2536 และ 2537 (%)
ด้านการศึกษา	85,473.4 (18.6)	108,518.6 (19.4)	122,552.5 (19.6)	12.9	0.2
ด้านป้องกัน ประเทศ	70,571.7 (15.3)	80,366.2 (14.3)	86,694.8 (13.9)	7.9	-0.4
ด้านเศรษฐกิจ	113,246.7 (24.6)	143,509.5 (25.6)	163,569.0 (26.2)	14.0	0.6
ด้านชำระหนี้ เงินกู้	58,797.3 (12.8)	62,549.7 (11.2)	58,848.2 (9.4)	-5.9	-1.8
ด้านสาธารณูป การ	56,128.8 (12.2)	80,996.4 (14.5)	100,859.2 (16.1)	24.5	1.6
ด้านรักษาความ สงบภายใน	24,358.1 (5.3)	30,646.0 (5.5)	35,522.2 (5.7)	15.9	0.2
ด้านการบริหาร ทั่วไป	20,886.5 (4.5)	27,030.1 (4.8)	28,413.7 (4.5)	5.1	-0.3
ด้านอื่น ๆ	30,937.5 (6.7)	26,383.5 (4.7)	28,504.4 (4.6)	8.0	-0.1
รวม	460,400.0 (100.0)	560,000.0 (100.0)	625,000.0 (100.0)	11.6	

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บแสดงถึงร้อยละของงบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้น

ที่มา : สำนักงานงบประมาณ , สำนักนายกรัฐมนตรี . งบประมาณโดยสังเขป . ประจำปีงบประมาณ 2528 - 2537.

งบประมาณรายจ่ายรวม จำนวน 625,000.0 ล้านบาท งบประมาณรายจ่ายด้านเศรษฐกิจ เป็นลักษณะงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในสัดส่วนที่สูงที่สุด คือ ร้อยละ 26.2 ของงบประมาณรายจ่ายรวม รองลงมาคือ งบประมาณด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข สาธารณสุข และด้านป้องกันประเทศ โดยมียอดจัดสรรในสัดส่วนร้อยละ 19.6 16.1 และ 13.9 ตามลำดับ ขณะที่งบประมาณรายจ่ายด้านชำระหนี้เงินกู้ ลดความสำคัญลงเหลือเพียงร้อยละ 9.4 ของงบประมาณรายจ่ายรวมเท่านั้น นับได้ว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนทางการศึกษาอยู่ในอันดับแรก ๆ เช่นกัน เมื่อทำการเปรียบเทียบส่วนเปลี่ยนแปลงของการจัดสรรงบรายจ่ายระหว่างปี 2536 และ 2537 พบว่าอัตราการเพิ่มของงบรายจ่ายด้านการศึกษาเท่ากับร้อยละ 12.9 นับเป็นอัตราการเพิ่มที่ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับ อัตราการเปลี่ยนแปลงของงบประมาณรายจ่ายด้านสาธารณสุข สาธารณสุข ด้านรักษาความสงบภายใน และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงถึงร้อยละ 24.5 15.9 และ 14.0 ตามลำดับ นอกจากนี้ ถ้าพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนในงบรายจ่ายระหว่างปี 2536 และ 2537 จะพบว่าด้านการศึกษาเป็นลักษณะงานหนึ่ง ที่มีสัดส่วนในงบรายจ่ายเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2 คือจากสัดส่วนในงบรายจ่ายร้อยละ 19.4 ในปี 2536 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.6 ในปี 2537

สำหรับงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา ได้ถูกจัดสรรไปในด้านต่าง ๆ จำแนกตามลักษณะงาน ดังตารางที่ 2.6 แสดงถึงงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาในปี 2530 - 2537 พบว่า ในช่วงปี 2530 - 2534 รายจ่ายด้านการศึกษาได้ถูกกระจายไปยังการศึกษาระดับประถมศึกษาเกินกว่าร้อยละ 50 ซึ่งสูงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของงบประมาณเพื่อการศึกษาทั้งหมด เนื่องจากเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการเน้นการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่ชนบทมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการกระจายความเป็นธรรมออกไปให้ทั่วถึงประชาชนทั้งประเทศมากขึ้นนั่นเอง แต่ในช่วงปี 2535 - 2537 รายจ่ายด้านการประถมศึกษาได้ลดความสำคัญลงไปเล็กน้อย (ร้อยละ 48.4 ในปี 2537) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในภาวะเจริญพันธุ์และภาวะการตายของประชากรไทยในระยะ 2 ทศวรรษเศษที่ผ่านมา ทำให้ประชากรไทยก้าวเข้าสู่ภาวะการที่มีอัตราการเกิดต่ำและอัตราการตายต่ำ ซึ่งปรากฏการณ์สำคัญยิ่งประการหนึ่งคือ การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอายุของประชากร กล่าวคือ สัดส่วนของประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) หรือก่อนวัยแรงงาน ได้ลดลงอย่างมาก ทำให้ภาวะในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในเชิงปริมาณลดลงอย่างมาก (เทียนฉาย กิระนันท์, 2535 : 64) สำหรับรายจ่ายด้านการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาได้เพิ่ม

ตารางที่ 2.6

งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา จำแนกตามลักษณะงาน ประจำปีงบประมาณ 2530 - 2537

หน่วย : ล้านบาท

ปี	การบริหาร ด้านการ ศึกษา	การประณม ศึกษา	การมัธยม ศึกษา	การอุดม ศึกษา	การอาชีว- ศึกษา	การศึกษา ผู้ใหญ่ หอง สมุด พิพิธภัณฑ์	การศึกษา อื่น	รวม
2530	703.3 (1.7)	23,789.9 (57.7)	7,819.9 (19.0)	5,065.1 (12.3)	2,855.9 (6.9)	748.8 (1.8)	231.3 (0.6)	41,214.2 (100.0)
2531	750.5 (1.7)	25,173.0 (57.4)	8,269.4 (18.9)	5,557.8 (12.7)	2,999.8 (6.8)	781.6 (1.8)	308.2 (0.7)	43,840.3 (100.0)
2532	884.3 (1.8)	26,807.2 (56.4)	9,032.2 (19.0)	6,353.2 (13.4)	3,190.3 (6.7)	920.7 (1.9)	362.8 (0.8)	47,550.7 (100.0)
2533	1,249.1 (2.1)	32,981.2 (55.4)	11,547.5 (19.4)	8,267.6 (13.9)	3,953.4 (6.6)	1,173.2 (2.0)	400.9 (0.6)	59,572.9 (100.0)
2534	1,559.2 (2.1)	39,400.5 (53.3)	14,253.1 (19.3)	12,012.9 (16.2)	4,861.3 (6.6)	1,409.8 (1.9)	483.1 (0.6)	73,979.9 (100.0)
2535	2,350.5 (2.7)	42,882.6 (49.7)	16,720.0 (19.4)	14,749.4 (17.1)	6,146.6 (7.1)	1,424.1 (1.6)	2,092.3 (2.4)	86,365.5 (100.0)
2536	3,321.7 (3.0)	54,567.2 (49.7)	21,299.1 (19.4)	18,408.8 (16.8)	7,750.0 (7.1)	1,645.7 (1.5)	2,907.2 (2.6)	109,869.7 (100.0)
2537	3,304.2 (2.7)	60,282.2 (48.4)	24,962.6 (20.0)	20,701.5 (16.6)	9,076.3 (7.3)	1,858.4 (1.5)	4,355.8 (3.5)	124,541.0 (100.0)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บแสดงถึงร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านต่าง ๆ

ที่มา : 1) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ , กองแผนงาน. สถิติการศึกษามัธยมศึกษา.ปี 2530 - 2533.

2) สำนักงานงบประมาณ , สำนักนายกรัฐมนตรี. งบประมาณโดยสังเขป . ประจำปีงบประมาณ 2530 - 2537.

ความสำคัญขึ้น จากเดิมได้รับการจัดสรรร้อยละ 6.9 ของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา ในปี 2530 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 7.3 ในปี 2537 แต่นับว่าเป็นลักษณะงานที่ได้รับการจัดสรรค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับลักษณะงานอื่น ๆ ส่วนรายจ่ายด้านการศึกษาที่ถูกจัดสรรเพิ่มขึ้นอีกก็คือ รายจ่ายด้านการมัธยมศึกษาและการอุดมศึกษา กล่าวคือ จากร้อยละ 19.0 และ 12.3 ของงบประมาณการศึกษาทั้งหมด ในปี 2530 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20.0 และ 16.6 ในปี 2537 ตามลำดับ การที่งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาในระดับมัศึกษามีสัดส่วนสูงขึ้นนี้ เนื่องจากรัฐบาลต้องการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจากประถมศึกษาเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น จึงจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษา นอกจากนี้ การที่รัฐจัดสรรงบประมาณในจำนวนที่สูงขึ้นให้แก่การศึกษาระดับอุดมศึกษา ก็เพราะรัฐตระหนักถึงความจำเป็นของการที่ต้องมีผู้จบการศึกษาระดับสูง เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป ดังนั้น การจัดการศึกษาของรัฐบาลอาจถือได้ว่าเป็นการลงทุนรูปแบบหนึ่ง โดยเป็นการลงทุนผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ แล้วให้ทรัพยากรมนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศชาติอีกต่อหนึ่ง

การลงทุนทางการศึกษานับได้ว่ามีบทบาทสำคัญมากในกระบวนการเพิ่มค่าทุนมนุษย์ ซึ่งจะเข้าสู่กำลังแรงงานให้มีคุณภาพสูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 2.7 ซึ่งแสดงจำนวนประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงาน จำแนกตามชั้นการศึกษาที่สำเร็จ จะพบว่า ประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานเล็งเห็นความสำคัญในการลงทุนทางการศึกษามากขึ้น นั่นคือ สัดส่วนของกำลังแรงงานที่ไม่มีการศึกษา มีแนวโน้มลดลง เมื่อเทียบกับกำลังแรงงานทั้งหมด ขณะที่สัดส่วนของกำลังแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับสูงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับกำลังแรงงานทั้งหมด กล่าวคือ กำลังแรงงานที่ไม่มีการศึกษาเมื่อเทียบกับกำลังแรงงานทั้งหมดจะมีแนวโน้มลดลง จากร้อยละ 14.39 ในปี 2514 เป็นร้อยละ 4.33 ในปี 2536 ขณะที่กำลังแรงงานที่มีการศึกษาระดับสูงถึงขั้นมหาวิทยาลัย และฝึกหัดครู เมื่อเทียบกับกำลังแรงงานทั้งหมดจะมีสัดส่วนสูงขึ้น จากร้อยละ 1.14 ในปี 2514 เป็นร้อยละ 6.59 ในปี 2536 ซึ่งกำลังแรงงานที่สำเร็จการศึกษาสูงขึ้นนี้ จะมีส่วนช่วยให้ประเทศมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้น

ตารางที่ 2.7

จำนวนประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไปที่อยู่ในกำลังแรงงาน จำแนกตามชั้นการศึกษาที่สำเร็จ ปี 2514 - 2536

หน่วย : พันคน

ชั้นการศึกษา	2514	2518	2522	2526	2530	2534*	2535*	2536*
ไม่มีการศึกษา	2,397.5	2,003.8	2,104.8	1,809.1	1,716.3	1,532.7	1,549.9	1,421.0
อนุปริญญาและประถมศึกษาตอนต้น			16,535.8	17,903.6	15,369.9	17,221.0	17,294.2	16,469.2
ตอนต้น	13,431.3	15,001.2						
ประถมศึกษาตอนปลาย			911.3	2,919.3	5,365.4	7,865.7	8,026.7	8,493.5
มัธยมศึกษาและเตรียมอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า	629.9	831.6	1,261.2	1,962.7	1,812.6	3,684.3	3,957.6	4,267.2
มหาวิทยาลัย	83.5	103.7	239.7	506.0	275.4	1,186.3	1,378.9	1,587.5
ปวช./ปวส.	105.8	219.3	329.1	580.0	443.8	618.2	657.9	577.9
อาชีวศึกษาระยะสั้น	1.0	5.1	3.5	26.0	3.3	13.7	7.6	12.8
อื่น ๆ	4.2	14.2	1.2	55.8	17.3	11.9	31.7	13.0
ไม่ทราบ	0.8	76.3	30.5	84.1	39.4	8.6	1.2	2.7
รวม	16,654.0	18,255.2	21,417.1	25,846.6	25,043.4	32,142.4	32,906.4	32,845.4

หมายเหตุ : * ประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ , สำนักนายกรัฐมนตรี. รายงานผลการสำรวจแรงงาน ที่ราชอาณาจักร.

รอบที่ 2 (ก.ค. - ก.ย.) 2514 - 2526, รอบที่ 3 (ส.ค.) 2527 - 2536.